

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy** tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Türkiye’de tarım alanları, korunması gereken kültür ve doğa varlıkları, tarihi alanlar, ormanlar, kıyılar mega projeler olarak adlandırılan sermayenin çıkarına, ranta dayalı projelerle talan edilmektedir. Bu projeler, halkın ihtiyaçlarını karşılamaktan, kentin sorunlarına çözüm olmaktan uzak; doğal ortamı, ekolojik sistemi ve yaşam alanlarını yok eden projelerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından Çeşme ve Urla’da kamulaştırılan alanlar üzerinde yapılması planlanan “Ege Turizm Merkezi-Çeşme Projesi” de kamuoyunda tartışmaları beraberinde getiren bu kapsamda bir projedir. Toplam 16.624 hektar alan 13 Eylül 2019 tarihinde, 1532 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ”Turizm ve Koruma Kapsamı Turizm Gelişme Bölgesi” olarak ilan edilmiştir. 25 Ocak 2020 tarihinde 2054 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile Urla Zeytineli Köyü’nde toplam 333, Çeşme Alaçatı’da 178 adet olma üzere toplam 511 parsel hakkında “acele kamulaştırma” kararı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Acele kamulaştırmaya tepkilere rağmen, 12 Şubat 2020 Tarihinde Kültür ve Turizm Bakanı, Ankara’da İzmir iş dünyasının temsilcileriyle "Ege Turizm Merkezi - Çeşme Projesi" hakkında bilgilendirme toplantısı yapmıştır. Çevreci ve yeşille barışık olduğu iddia edilen projeye göre; 9 bin 574 hektar alan içerisinde 20 adet golf sahası, futbol turnuvaları için sahalar, restoranlar, olimpiik sporlar için tesisler, kültür ve sanat merkezleri, yat limanları, termal merkez ve sağlık turizmüne yönelik tesisler, oteller, temapark yapılacaktır. Düşük yoğunlukta yatay mimarinin uygulanacağı belirtilen projede zemin artı 2 kat ile sınırlandırma yapılacağı, en az 100 bin kişiye istihdam imkanının oluşturulacağı, projenin beş yılda tamamlanabilmesi için 2,5 milyar dolarlık bir yatırımın planlandığı belirtilmiştir.

Proje açıklandıktan sonra, Bakanlığın kamulaştırma kararı aldığı ve tapulara şerh konulan bölgede, Suudi Arabistan merkezli turizm şirketi Albassam Group tarafından çizilen; otellerin , AVM’lerin yat limanlarının, marinalar ve çok sayıda konutun yer aldığı “Yeni Çeşme” isimli proje basında çıkmıştır. Albassam Group’un CEO’su Ziad Albassam kendi şirketleri ile birlikte Sumou Holding’in Türkiye’de gayrimenkul yatırımı yapmak için Suudi

Arabistan'da 1 milyar dolar büyüklükte yeni bir fon kuracağını; fonun Emlak Konut GYO'nun da aralarında bulunduğu kamu şirketleriyle çalışmayı planladığını açıklamıştır.

13.Mart 2020 tarihinde TMMOB, İzmir Barosu, İzmir Tabip Odası, EGEÇEP Derneği ve yüz yedi tekil şahıs tarafından İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin sınırlarının yeniden belirlenmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı'na yönelik yürütmenin durdurulması ve iptaline ilişkin dava açılmıştır. 17 Temmuz 2020 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanı, 2023 yılında hayata geçirilmesi planlanan proje için, İzmir Ticaret Odası'nda gerçekleştirilen Çeşme Projesi Su Yönetimi, Çeşme Projesi Ulaşım Çözümleri ve Turizm Konsept Grubu toplantılarında TMMOB'un ve projeye karşı çıkan diğer STK'lerle sorunlarını dinlediklerini ve itiraz edilen konuları ele alarak çözüm üreteceklerini, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Çeşme Belediyesi ve Ticaret Odası ile 4'üncü toplantı yaptıklarını, projenin biraz daha şekillenmeye başladığını, bilgilenmesi gereken herkesi bilgilendirdiklerini ifade etmiştir.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu, Çevre Mühendisleri Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Orman Mühendisleri Odası, Peyzaj Mimarları Odası, Şehir Plancıları Odası, Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesinden oluşan çalışma grubunun hazırladığı Haziran 2020 tarihinde yayınlanan Çeşme Turizm Projesi Ön Değerlendirme Raporunda projeye neden itiraz edildiği açıklanmıştır. Rapora göre; *"Çeşme Turizm Projesi" alanında, İzmir Batı Bölgesi 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı'nda alan ağırlıklı olarak; "Orman Alanı, Mera Alanı, Makilik-Fundalık Alan, Ağaçlandırılacak Alan" gibi yeşil kuşak alanlarının yanı sıra "Nitelikli Doğal Koruma Alanı, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak gösterilmiştir. Yarımada'nın yaklaşık %55'ini kapsayan "Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi"ndeki ormanlık alanlar, içinde nadir ve endemik türler barındıran, kendine has yaban hayatı ve habitatlar oluşmuş uluslararası öneme haiz doğal ve bakir, korunması gereken alanlardır. Tescil edilen tarihi, arkeolojik ve doğal sitlerin, bütüncül koruma anlayışına aykırı olarak turizm amacına yönelik yapılaşmaya açılması, başta yarımada olmak üzere İzmir'in geleceğini ilgilendiren son derece tehlikeli bir müdahale olup geri dönülmez sonuçları olabilecek hatalı bir karardır. Kamu kullanımına açık ve devlete ait olan kıyıların ve hatta tapuda kaydı olmayan deniz alanlarının turizm amaçlı bölge ilan edilmesi ve özel kullanıma tahsis edilmesi başta Anayasa olmak üzere mevzuata aykırı olduğu gibi, bu kamusal alanların İzmir halkı tarafından kullanılamaması sonucunu da doğuracaktır. Turizmle birlikte tarımsal geleneklerin Yarımada'nın geleceği açısından büyük önem taşıdığı unutulmamalıdır. Bu iki sektör, Yarımada'nın doğal ve kültürel yapısını bozmayacak şekilde birlikte değerlendirilmesidir. Öngörülen projenin hayata*

geçirilmesi durumunda Yarımada yaşam kültürü bu durumdan olumsuz yönde etkilenebilecek, toplumsal ayrışmalar yaşanmasına neden olabilecektir. Yarımada'nın önemli bir bölümünü yapılaşmaya açacak böyle bir proje, İzmir'i kısa sürede çok büyük bir nüfus yoğunluğu ile karşı karşıya bırakacağı gibi Yarımada tamamen yapılaşma baskısı altında kalacak, yaşanan olağanüstü nüfus artışı kent kimliği ve kent kültürünü yok edecektir. Yarımada Bölgesi'nde turizme yönelik alınacak her türlü kararda taşıma kapasitelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Proje kapsamında 100.000 kişilik bir istihdam öngörüsü ile söz konusu alanda hastaneler, tema parkları vb. yapılacağı belirtilmektedir. Yeni bir şehir yaratılması anlamına gelen bu durum, bölgenin kendi itfaiyesi, kendi polis karakolu, kendi ibadethanesi, lojmanları ve 12 ay kalacak personeli için yapılacak okullarıyla en az 4 milyon metrekarelik inşaat alanı oluşturacak ve doğanın koruma/kullanma dengesinde geri dönüşü olmayan kayıplara neden olacaktır. İzmir ve bölgesinin gelecek öngörüsü için hazırlanmış 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli planların yaklaşımı korunmalıdır. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, içerdiği tarım alanı, ormanlık alan, hassas koruma alanları, nitelikli koruma alanları, bölge içerisinde yer alan endemik tür bitkiler göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Söz konusu kararda belirtilen alanın planlama, su, tarım alanı, ormanlık alan ve korunması gereken hassas koruma alanları açısından tehlikeli ve geri dönülmez zarar verme, yok etme süreçlerini başlatma tehlikesi nedeniyle bilime ve tekniğe aykırı bir öneridir ve kamu yararı bulunmamaktadır.

Korunması öngörülen nitelikli doğal koruma alanları ve bölge içerisinde yer alan endemik tür bitkilerin bulunduğu alanları yok edecek uygulamalar öngörülmektedir. Çeşme-Karaburun Yarımadası'nda yer alan yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının potansiyeli Yarımada'nın mevcut kullanımına yönelik içme, kullanma ve tarımsal su ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Bölgenin en önemli su kaynağı olan yerüstü içme suyu depolaması Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'nda yıllar içinde gelen su miktarı ile Çeşme Yarımadası'nın içme kullanma suyu ihtiyacını karşılamak mümkün değildir. Çeşme ve Yarımada susuzluk tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Yarımada'nın baraj, gölet gibi tüm potansiyel yerüstü su depolama yapıları planlanmış veya projelendirilmiştir. Yerüstü suları açısından ek bir depolama olanağı bulunmamaktadır. İlçenin kısa ve orta vadeli su sıkıntısını çözebilmek için öngörülen Karareis ve Salman barajlarının yapımı tamamlanmış olup bu barajlara ait isale hattı ve arıtma tesislerinin 2021 yılında tamamlanarak devreye alınacağı öngörülmektedir. Ancak, bu tesislerin devreye girdiği durumda dahi ilçenin su ihtiyacının karşılanamaması nedeniyle, söz konusu Master Plan'da İzmir kent merkezinden su transferi ve deniz suyu arıtımı alternatifleri de çalışılmış ve 2025 yılından itibaren kademeli olarak artacak biçimde deniz suyu arıtımı

yapılarak içme-kullanma suyu sağlanması planlanmıştır (İZSU, 2017). Bölgede içme suyu ve tarımsal kullanım amaçlı çok yaygın bir yeraltı suyu kullanımı söz konusudur. Birçok kıyı akiferinde aşırı çekimden kaynaklanan deniz suyu girişi ve tuzlanma söz konusudur. Bu çekim miktarın kontrol altına alınmaması halinde tüm yeraltı suyu kaynaklarının kirlenmesi ve kullanılamaması sonucu ile karşı karşıya kalınacaktır. Proje kapsamında ihtiyaç duyulan suyun mevcut kaynaklardan sağlanacağı, ilave ihtiyaç için deniz suyunun arıtılması ile temin edileceği belirtilmektedir. Planlama ve etüt çalışmaları yapılmadan, çevresel etkileri değerlendirilmeden temel kullanıma tahsis edilmesi gereken su planlamasının ilk yatırım maliyetinin binlerce metrekare alanın tahsis edilmesi ile mümkün olacağı ifade edilen denizden su temini gibi maliyetli projeler ile karşılanamayacağı, bu anlayışın kamu yararı taşımadığı gerçeği göz ardı edilmiştir. Turizm sezonunda artan yoğunluk ile birlikte atıksu arıtma altyapısı yetersiz kalmakta, acil olarak yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Proje kapsamında yapılması planlanan golf sahaları için gerekli yeşil alanların nasıl elde edileceğine ilişkin veri bulunmamaktadır. Planlanan alanda toprak bulunmamakta, çimlendirilecek alanlar için doğal toprak sadece tarımsal üretim yapılan bölgelerde bulunmaktadır. Ayrıca, sadece golf sahaları için bile tek başına en az 15 milyon metreküp su tüketimi gerçekleşecek ve bununla birlikte bu alanların devamlılığını sağlamak için kullanılacak olan kimyasal gübre ve ilaç takviyeleri yüksek oranda su ve toprak kirliliğine sebep olacaktır. Bölgede yapılması düşünülen Agro-Turizm kavramı "insanların dinleme veya eğitim amaçlı, tarım ürünlerini ve faaliyetlerini tanıtmak ve böylece tarımsal üretimi kesmeden ilave gelir elde etmek için" sunulan iş anlamına gelmektedir. Bu terim bir ziyaretçinin tarım alanı çevresinde düzenli bir şekilde kalması ve rekreasyon ve boş zaman amaçlı tarımsal sürece katılmasıyla tanımlanmaktadır. Dolayısıyla AgroTurizm insan ve yapı yoğunluğunun olmadığı, çiftlik ve doğal tarımsal alanlarda yapılmalıdır ki amacına ulaşsın. Yapılaşmanın baskısı altında, otel ve turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü alanlarda yapıldığı takdirde hobi bahçesi sıfatını geçemez. Devletin Kurumlarının ve Kuruluşlarının görüşü alınmadan yaklaşık 160.000 dekarlık çok büyük bir alanı Turizm Bölgesi ilan etmek sürdürülebilirlikten uzaktır. Bölgedeki tarımsal alanları, doğal sit alanlarını, endemik türler bulunduran ormanlık alanları, vatandaşların özgürce erişebileceği ve kamunlarla kamu kullanımına ayrılmış olan koy ve plajları, turizm tesislerine ve işletmelerine göre planlamak geleceğimize vurulacak en büyük darbedir.

Bilimsel dayanaklarla oluşturulan TMMOB'un proje karşısı görüşlerine rağmen; 19 Eylül 2020 tarihinde Ege Turizm Merkezi- Çeşme Projesi ile ilgili İzmir Ticaret Odası'nda

basın toplantısı düzenleyen Kültür ve Turizm Bakanı, İzmir Ticaret Odası, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve  e me Belediyesi proje ortak tasarım ekibi oluşturduklarını, 10 aylık süreçte projeler, planlar hazırlanıp çalışma aşamasına geçeceklerini açıklamıştır. Proje hayata geçtiğinde üst gelir düzeyi olan sınıflar için tasarlanmış, izole bir turizm alanı olacağından  e me yarımadasının ormanlarından, kıyılarından, denizinden halk yararlanamayacaktır.  e me, rant uğruna yerli ve yabancı yatırımcıların hizmetine tahsis edilecektir. Anayasaya, Biyolojik  e itlilik Sözleşmesine, Türkiye Ulusal Biyolojik  e itlilik Stratejisi ve Eylem Planına, yürürlükteki yasal mevzuatlara,  ehircilik ilkelerine aykırı, kamu yararı olmayan, uygulanabilirliği tartışmalı, bilimsel dayanaktan yoksun ve halka hitap etmeyen bu projenin yapımından vazgeçilmelidir.

Bu bağlamda;

- 1-  e me Projesinin hayata geçirilmesi, yeni alanların yapılaşmaya açılması, yarımadaanın doğasının, ekosisteminin bozulmasına, bölgenin büyük çapta zarar görmesine neden olacaktır. Anayasaya, yasalara ve Türkiye'nin taraf olduğu Biyolojik  e itlilik Sözleşmesi'ne aykırı bu projede neden ısrar edilmektedir?
- 2- Kültür ve Turizm Bakan tarafından. Proje ekibi olu turuldu u, 10 aylık süreçte projeler, planlar hazırlanıp çalışma aşamasına ge ilece i açıklanmıştır. Proje için ne kadar maliyet  n görülmektedir? Proje  alı maları için bu güne kadar ne kadar harcama yapılmıştır? Projeden yıllık olarak ne kadar gelir beklenmektedir?
- 3-  e me projesi için hangi yabancı ve yerli firmalarla görüşmeler yapılmıştır? Hangi firmalarla i  birliği yapılacaktır? Suudi Arabistan merkezli turizm  irketi Albassam Group ile ilgili iddialar doğru mudur? Projenin ihaleleri ne zaman yapılacaktır?
- 4- Proje alanında su ihtiya ı Alaçatı Kutlu Akta  Bara ı ve Ildır Kaynakları'ndan karşılanmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, pandemi sürecinde su tüketiminde yaklaşık %5'lik bir artış olduğunu açıklamıştır. Proje kapsamında öngörülen golf sahaları vb gibi tesisler ve artacak nüfus yoğunluğu nedeniyle oluşacak ilave su ihtiya ına yönelik değerlendirmeler ne şekilde yapılmıştır? Bilimsel olarak uzun dönemde su ihtiya ı nasıl karşılanacaktır? Mevcut yeraltı ve üstü su kaynaklarının korunması, su kaynaklarının kirlenmesinin engellenmesi nasıl sağlanacaktır? Bu konuda Tarım ve Orman Bakanlığı ve ilgili meslek odaları sivil toplum kuruluşları ile i  birliği yapılmakta mıdır? Su ihtiya ının karşılanmasına yönelik öneri olarak oluşturulan deniz suyu arıtımına yönelik bütünsel bir çevresel ve ekolojik değerlendirme yapılmış mıdır? Deniz suyu arıtmasının ve mevcut su kaynaklarını

korumanın maliyeti ne kadar ön görülmektedir? Uzun dönem için bu akılcı bir yatırım mıdır?

- 5- Çeşme Yarımadasının coğrafi konumuna uygun, tarihi ve kültürel alanları ve doğal kaynakları korunarak doğa ile uyumlu turizm türleri neden uygulamaya konulmamaktadır? Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2013 yılında hazırlanan İzmir İlinde Doğa Turizmi Master Planı'nda Yarımada'nın doğayla uyumlu turizm türleri belirlenmişti. Bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmakta mıdır?
- 6- Büyük bölümü Devlete ait olan proje alanının kamu kullanımından alınarak şirketlerin kullanımına verilmesinin Anayasaya ve ilgili mevzuata aykırı olduğunu düşünmüyor musunuz? Anayasa göre de kıyılar devletin tasarrufu altındadır. Bu projeye göre halk kıyılardan, ormanlardan, doğadan, denizden ne şekilde yararlanacaktır? Bu projede bu şekilde kamu yararı olduğunu düşünüyor musunuz?
- 7- Projenin yöre halkının tarım ve hayvancılık faaliyetlerine etkisi nasıl olacaktır? Proje alanında mevcut meralardan halk yararlanabilecek midir? Proje nedeniyle zarara uğrayacak halkın mağduriyetleri nasıl giderilecektir? Bu alandaki tarım ve hayvancılık faaliyetleri için İlgili Bakanlıkla iş birliği yapılmakta mıdır?
- 8- Projede açıklanan tesislerin inşası sırasında doğal yapının, endemik bitkilerin, yaşam alanlarının zarar görmemesi nasıl engellenecektir? Doğal tahribatın engellenmesi için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından görüş alınmış mıdır? Proje için ilgili bakanlık ile işbirliği yapılmakta mıdır?
- 9- Açıklamalara göre kamulaştırılan alan 190 hektar, kamulaştırılacak olan parsel sayısı ise 218 dir. Kamulaştırılan alanlar hangi gerekçe ile kamulaştırılmıştır? Kamulaştırılan ve kamulaştırılma yapılacak alanlarda mülk sahiplerinin mağduriyetleri giderilmiş midir? Kamulaştırmanın maliyeti ne kadardır?
- 10- Projede 20 adet gol sahası yapılacağı açıklanmıştır. 27 delikli standartları karşılayan bir golf sahası ortalama 150 hektar alan üzerine kurulmaktadır. Proje alanının golf sahası için uygun olmadığı söylenmektedir. Golf sahasının çimlenmesi için toprak nereden ne şekilde sağlanacaktır? Tarım alanlarının toprağının kullanılacağı, sahaların doğal ve tarihi değer taşıyan alanlara inşa edileceği iddiaları doğru mudur? Bu sahalar için ne kadar maliyet öngörülmektedir?
- 11- Çeşme'nin tarihi ve kültürel alanlarını, doğasını, ekosistemini yok edecek bu proje yerine, belediye ile işbirliği yaparak var olan tesislerini yeterli hale getirip, işlevlerini arttırmayı, turizmi çeşitlendirmeyi düşünmüyor musunuz?